

STUDENTENSURVEY 2020

POLITIEKE EN MAATSCHAPPELIJKE VOORKEUREN VAN DE
GENTSE STUDENTEN POLITIEKE EN SOCIALE WETENSCHAPPEN

Bram Wauters, Nicolas Bouteica & Robin Devroe

Bram.Wauters@UGent.be; Nicolas.Bouteica@UGent.be; Robin.Devroe@UGent.be

Belangrijkste bevindingen

- Ieder jaar worden studenten Politieke en Sociale Wetenschappen aan de UGent in het voorjaar bevroegd over politieke kwesties. Dit laat een vergelijking toe tussen 2018, 2019 en 2020. De bevraging viel dit jaar tijdens de corona-crisis, wat een eerste inschatting van de effecten daarvan toelaat.
- Het vertrouwen in de verschillende overheden en regeringen blijft stabiel, met uitzondering van de Vlaamse regering waar we een duidelijke daling zien.
- Wat betreft hervormingen aan het functioneren van het politiek systeem, zijn studenten iets meer voorstander dan voorheen voor een grotere rol voor experts en voor belangengroepen. De steun voor participatieve democratie (referenda, burgerfora, ...) heeft daar niet onder te lijden, want die blijft constant.
- Sociale zekerheid, koopkracht en ook eerlijke politiek worden belangrijker dan voorheen als thema om de stemkeuze te bepalen, maar klimaat blijft voor onze studenten het belangrijkste thema.
- Er zijn weinig verschuivingen in de opinies over politieke thema's. Er is iets minder animo om bevoegdheden verder over te dragen naar Vlaanderen, nog iets meer tegenstand tegen besparingen in de gezondheidszorg, en meer studenten dan voorheen beschouwen leerkracht als een zwaar beroep (in de pensioendiscussie).
- Groen blijft de populairste partij onder onze studenten, maar zij verliezen aanhang, vooral ten koste van sp.a die een grote sprong voorwaarts maakt
- Studenten hebben een voorkeur voor een paars-groene regering (of een variant daarvan), vinden minder dan voorheen een meerderheid langs Nederlandstalige kant noodzakelijk, en blijven vinden dat Vlaams Belang niet mee mag regeren.

Inleiding

Jaarlijks worden de studenten Politieke en Sociale Wetenschappen aan de UGent bevroegd over een aantal politieke en maatschappelijke thema's. In dit rapport worden de belangrijkste bevindingen van de 'Studentensurvey 2020' voorgesteld, waar mogelijk aangevuld met een vergelijking doorheen de tijd op basis van de resultaten van de voorbije jaren.

Alle studenten van de faculteit Politieke en Sociale Wetenschappen (N=1595) kregen op woensdag 1 april 2020 een uitnodiging in hun mailbox om deel te nemen aan deze online survey. De bevraging liep tot en met 19 april 2020. Dit wil zeggen dat de bevraging liep toen de corona-crisis volop woedde. Uiteindelijk namen 385 studenten deel aan de survey, wat neerkomt op een responsgraad van 24,14%. De data werden gewogen in functie van studierichting en studiejaar om zo een representatief mogelijk beeld van de opinies van de studenten aan onze faculteit te kunnen schetsen.

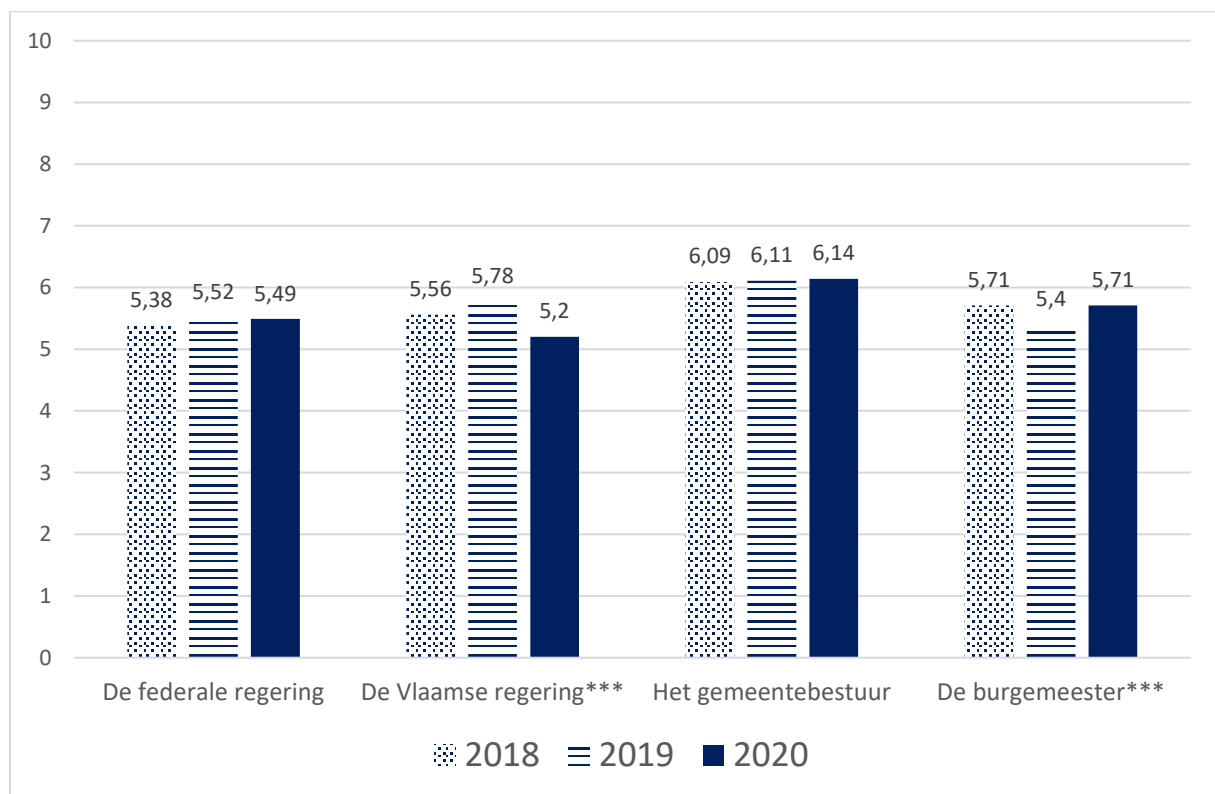
Het rapport valt uiteen in twee delen. In het eerste deel worden een aantal attitudes en opinies van onze studenten gelinkt aan de coronacrisis. Zien we effecten van de huidige crisis op het niveau van politiek vertrouwen bij de studenten? Welke thema's vinden studenten belangrijk? Hoe zit het met hun opinies ten aanzien van die thema's, en welke politieke partijen genieten hun voorkeur? In het tweede deel wordt gefocust op de regeringsvorming en gaan we dieper in op de geprefereerde coalities van de studenten, hun visie ten aanzien van coalitievorming met Vlaams Belang en het belang van een Vlaamse meerderheid in de federale coalitie.

DEEL I: Verschuivingen in opinies en attitudes en het mogelijke effect van de coronacrisis hierop

1. Politiek vertrouwen

Eerst en vooral kijken we naar de evolutie in het politiek vertrouwen ten aanzien van vier politieke actoren: de federale regering, de Vlaamse regering, het gemeentebestuur en de burgemeester. Studenten konden zowel in 2018, in 2019 als nu een score geven van 0 (zeer weinig vertrouwen) tot 10 (zeer veel vertrouwen).

Figuur 1: Evolutie van politiek vertrouwen in een aantal actoren (2018, 2019, 2020)

Ondanks de lang aanslepende regeringsonderhandelingen op federaal niveau en de moeilijkheden die er daar ook zijn met het managen van de corona-crisis (o.m. in het voorzien van voldoende mondklappers), zien we inzake politiek vertrouwen geen significante verschillen met voorgaande jaren. Het vertrouwensniveau in de federale regering schommelt al drie jaar op rij rond 5,50 (op een schaal van 0 tot 10).

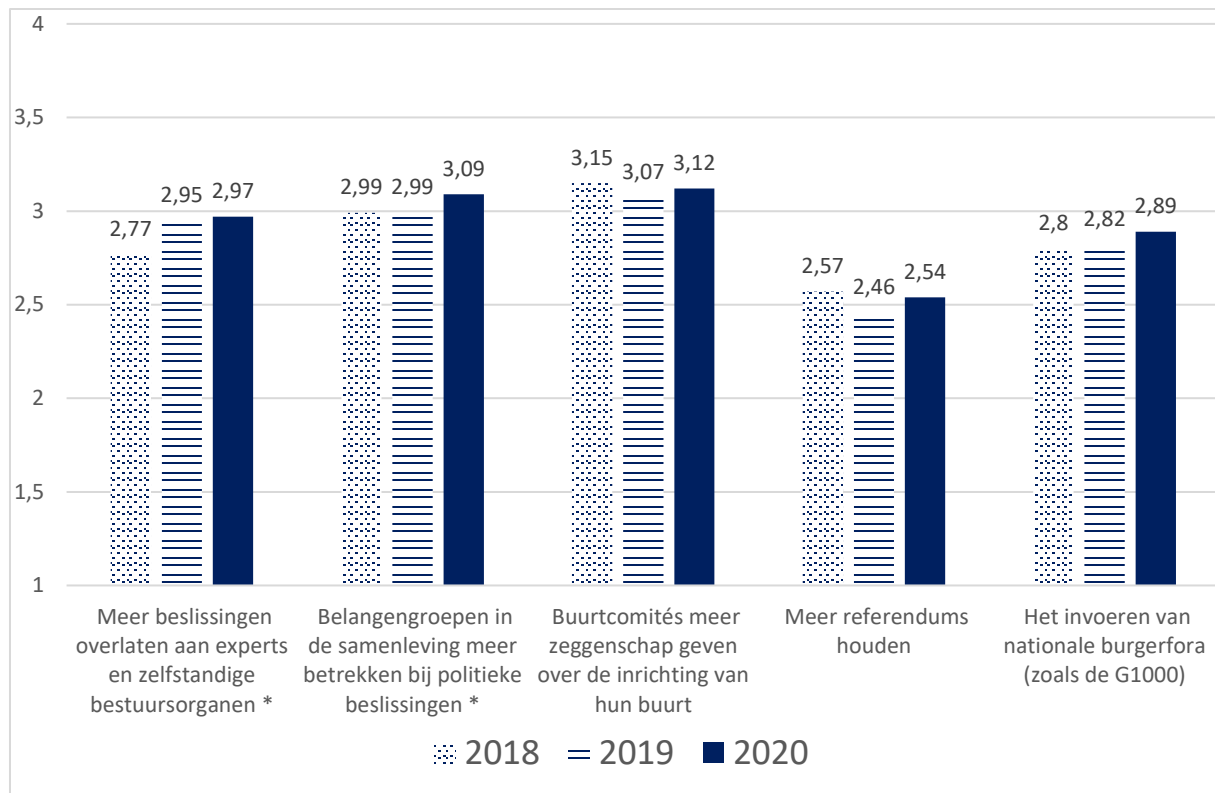
Voor de Vlaamse regering, daarentegen, is er wel een significant verschil. De vertrouwensscore van 5,20 ligt significant lager dan in 2019 én dan in 2018 (terwijl diezelfde partijen (N-VA, CD&V en OVLD) toen ook deel uitmaakten van deze regering). De studenten lijken dus de moeilijkheden met de coronacrisis (o.m. in de woon-zorgcentra) zwaarder aan te rekenen aan de Vlaamse regering en/of minder de inspanningen zien die het Vlaamse niveau doet (die wat ondergesneeuwd raken door de federale initiatieven). Daarbij komt dat deze regering eerder al onder vuur lag omwille van besparingen in onder meer de cultuursector en de psychische zorg. Het zou ook kunnen dat er meer weerstand bij de studenten is omdat de N-VA met Jan Jambon meer dan bij Geert Bourgeois het geval was haar stempel probeert te drukken op deze regering.

Tot slot, valt nog op dat studenten meer vertrouwen hebben in het lokale niveau dan in het nationale en regionale niveau, met een score van 6,14 in het gemeentebestuur en 5,71 in de burgemeester. Dit verschil ligt in lijn met eerder onderzoek. We zien hier een patroon van stabiliteit over de afgelopen jaren. We moeten wel opmerken dat het vertrouwen in de burgemeester nu licht significant hoger ligt dan in 2019 (toen dit een dip kende), maar niet dan in 2018. Mogelijk speelde in 2019 het feit dat er heel wat nieuwe burgemeesters aangesteld werden die hun strepen nog moesten verdienen, hierbij een rol.

2. De democratie hervormen

Er is de afgelopen jaren heel wat discussie over het functioneren van het democratisch systeem. Volgens sommigen verkeert die in een diepe crisis en zijn hervormingen noodzakelijk. Wij legden een aantal uiteenlopende hervormingen voor aan de studenten en vroegen hen om aan te geven in welke mate ze deze hervormingen wenselijk vinden (op een schaal van 1 (helemaal niet wenselijk) tot 4 (zeer wenselijk)).

Figuur 2: Evolutie van steun voor hervormingen van de democratie (2018, 2019, 2020)

Tijdens de corona-crisis kwamen experts sterk op de voorgrond als adviseurs voor het beleid om corona in te dijken. Dit zorgt er evenwel niet voor dat studenten er nu meer voorstander van zijn om experts en bestuursorganen meer beslissingen te laten nemen, althans niet in vergelijking met 2019. In vergelijking met 2018 ligt de steun voor een grotere rol van experts wel significant hoger dan nu. Maar dat was dus ook al het geval in 2019, vandaar dat het moeilijk is om hier over een echt corona-effect te spreken. Niettemin is de steun voor een sterke inbreng van experts (met een score van bijna 3 op 4) sowieso eerder hoog.

De steun voor een grotere rol voor belangengroepen ligt met een score van 3,09 wel significant hoger dan in 2019 en dan in 2018. Verschillende (beroeps-)groepen ondervonden tijdens de corona-crisis specifieke nadelen. De studenten vinden meer dan vroeger dat belangengroepen dan een belangrijke rol te spelen hebben als spreekbuis van die groepen.

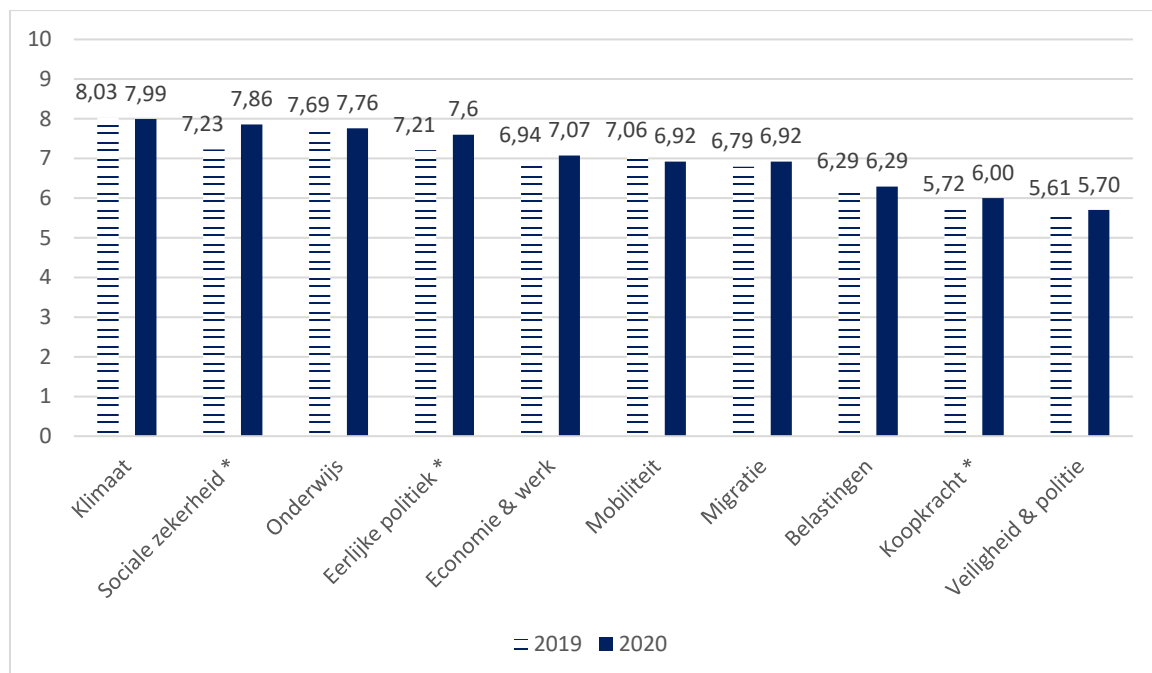
Voor andere vormen van democratische vernieuwing (waarbij de burger meer centraal staat), zien we geen significante verschuivingen. Zowel wanneer die burgerparticipatie via de buurt verloopt, betrekking heeft op directe democratie (referendums) of op deliberatieve democratie (burgerfora), blijft de steun ervoor constant ten opzichte van 2018 en 2019. Het is dus niet zo dat toegenomen

aandacht voor experts en de urgente situatie en de daarbij horende vraag naar sterk, gecentraliseerd leiderschap ervoor zorgt dat studenten vinden dat burgers minder inspraak zouden moeten krijgen. De vaststelling dat er niets veranderd is, is op zich opmerkelijk.

3. Belang van thema's

Studenten werden eveneens bevraagd over het belang dat ze hechten aan verschillende thema's voor het maken van hun stemkeuze (op een schaal van 0 (helemaal niet belangrijk) tot 10 (heel erg belangrijk)). Aangezien in de survey van 2018 voornamelijk lokale issues bevraagd werden, wordt hier enkel de vergelijking tussen 2019 en 2020 gemaakt. In Figuur 3 worden de gemiddelde waarden voor het belang dat de studenten hechten aan de verschillende thema's voorgesteld. Significante verschillen tussen 2019 en 2020 worden aangeduid met een '*' naast het thema.

Figuur 3: Belang van thema's bij stemkeuze (2019, 2020)

Klimaat blijft, ook in coronatijden, het belangrijkste thema voor de studenten, en veiligheid en politie het minst belangrijke. Toch zien we een aantal belangrijke verschuivingen in die zin dat het belang van sociale zekerheid, eerlijke politiek en koopkracht significant toegenomen is (aangeduid door '*' in de figuur) in vergelijking met 2019. Dit zou (deels) te wijten kunnen zijn aan een corona-effect, waarbij de economische gevolgen van de huidige crisis prominent in het maatschappelijke debat naar voren worden geschoven. De grotere aandacht voor een eerlijke politiek kan daarnaast waarschijnlijk ook gelinkt worden aan de aanslepende federale regeringsonderhandelingen en de commotie die heerst rond (het ontstaan van) de volmachtenregering.

In de survey van 2020 werd ook 'Volksgezondheid' als thema opgenomen. Het gemiddelde belang dat hieraan gehecht wordt, bedraagt 7,83. Volksgezondheid bekleedt dus de derde positie in de prioriteitenlijst van de studenten in 2020. Een mogelijke verklaring hiervoor kan gezocht worden in de huidige crisis in de gezondheidszorg, maar om echt te kunnen spreken van een corona-effect zou een vergelijking doorheen de tijd nodig zijn. Dit thema werd jammer genoeg niet bevraagd in 2019.

4. Opinies

Uit voorgaande analyse komt duidelijk naar voor dat zich een aantal belangrijke verschuivingen hebben voorgedaan in de prioriteiten van de studenten. In wat volgt gaan we dieper in op de opinies die studenten hebben met betrekking tot een aantal van die thema's. De studenten werden hiertoe een aantal stellingen voorgelegd waarbij moest aangeduid worden in welke mate ze het hiermee eens zijn (gaande van 1 (helemaal oneens) tot 5 (helemaal eens)).

De resultaten in Figuur 4 tonen aan dat er zich het voorbije jaar geen al te grote verschuivingen hebben voorgedaan met betrekking tot de opinies van de studenten. Er zijn wel een paar significante verschuivingen zichtbaar. Eerst en vooral m.b.t. de gezondheidszorg. Die werd vorig jaar al zeer gekoesterd door onze studenten, maar wordt in deze coronatijden nog meer verdedigd tegen besparingen dan voordien, wat op zich niet onlogisch is gezien in deze crisis vooral met veel respect naar de inzet van het zorgend personeel gekeken wordt.

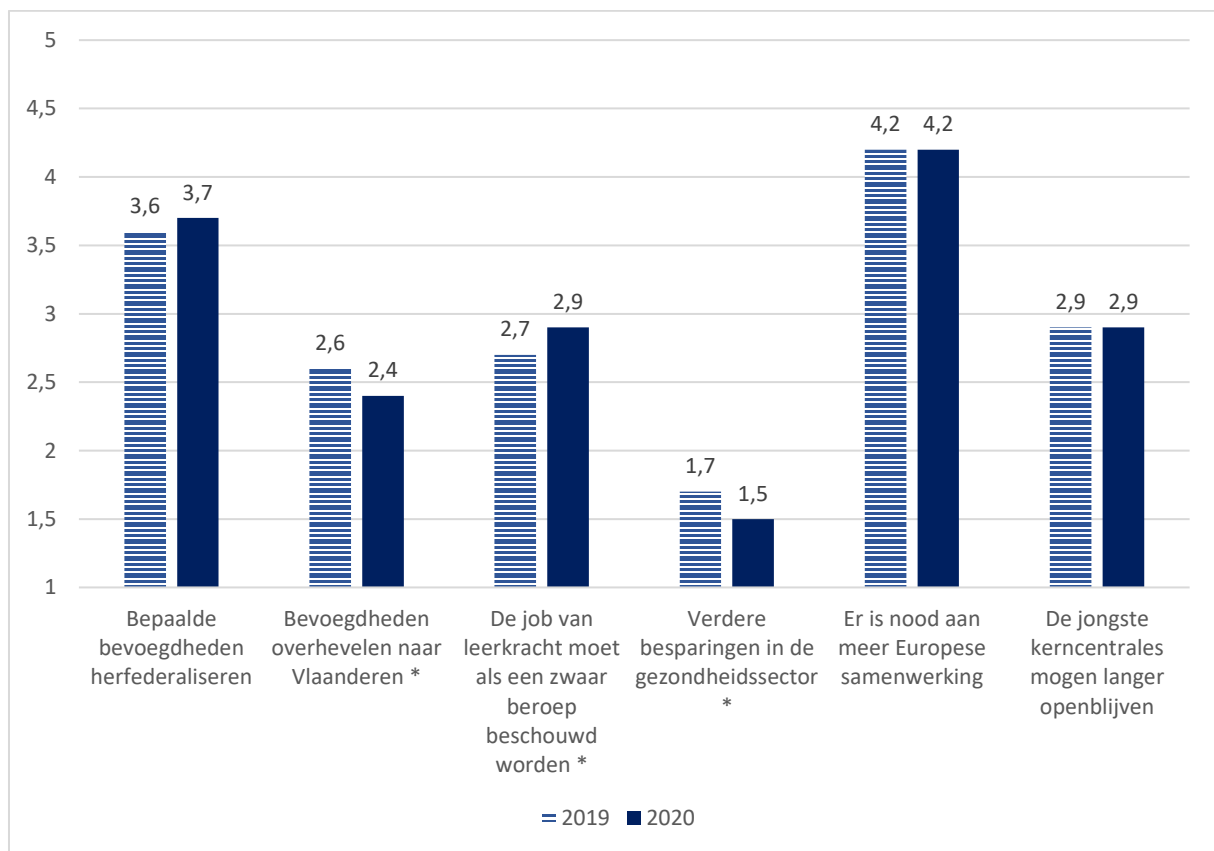
Leerkrachten kwamen ook in de aandacht omdat ze het onderste uit de kan moeten halen om kinderen op alternatieve manieren te onderwijzen en omdat telewerkende ouders aan den lijve ondervinden dat kinderen onderwijzen veel inspanning vraagt. Dat zou misschien tot meer respect voor de job van leerkracht aanleiding kunnen geven. Dat blijkt in elk geval onder de studenten die de job van leerkracht significant meer als een zwaar beroep beschouwen in vergelijking met 2019.

Met betrekking tot een aantal institutionele kwesties zijn er weinig verschuivingen. De versnippering van de bevoegdheden werd soms in verband gebracht met de moeilijke besluitvorming in de coronacrisis. De efficiëntie kan volgens de enen opgedreven worden door versnipperde bevoegdheden te bundelen op een hoger niveau (= herfederaliseren of meer Europa), volgens de anderen door meer naar een lager niveau door te schuiven en dus Vlaanderen meer bevoegdheden te geven. De studenten blijken vandaag significant minder dan vorig jaar overtuigd dat er meer bevoegdheden naar Vlaanderen moeten worden overgeheveld. Of de studenten daarmee nog Belgisch gezinder zijn geworden dan vorig jaar, is geen uitgemaakte zaak. De studenten zijn immers niet significant meer voorstander geworden van het herfederaliseren van bevoegdheden. Ook op het vlak van Europese

samenwerking deed zich geen significante verschuiving voor. De studenten blijven uiterst Europees van inborst.

Tenslotte is het ook interessant om eens na te gaan of er een verschuiving is wanneer het over kernenergie gaat. In steeds meer Vlaamse partijen duiken stemmen op om de jongste kerncentrales langer open te houden. In de opinies van de studenten is op dit vlak evenwel geen significante verandering zichtbaar. De studenten blijven in deze discussie in het centrum zitten (met een lichte neiging om ze langer open te houden).

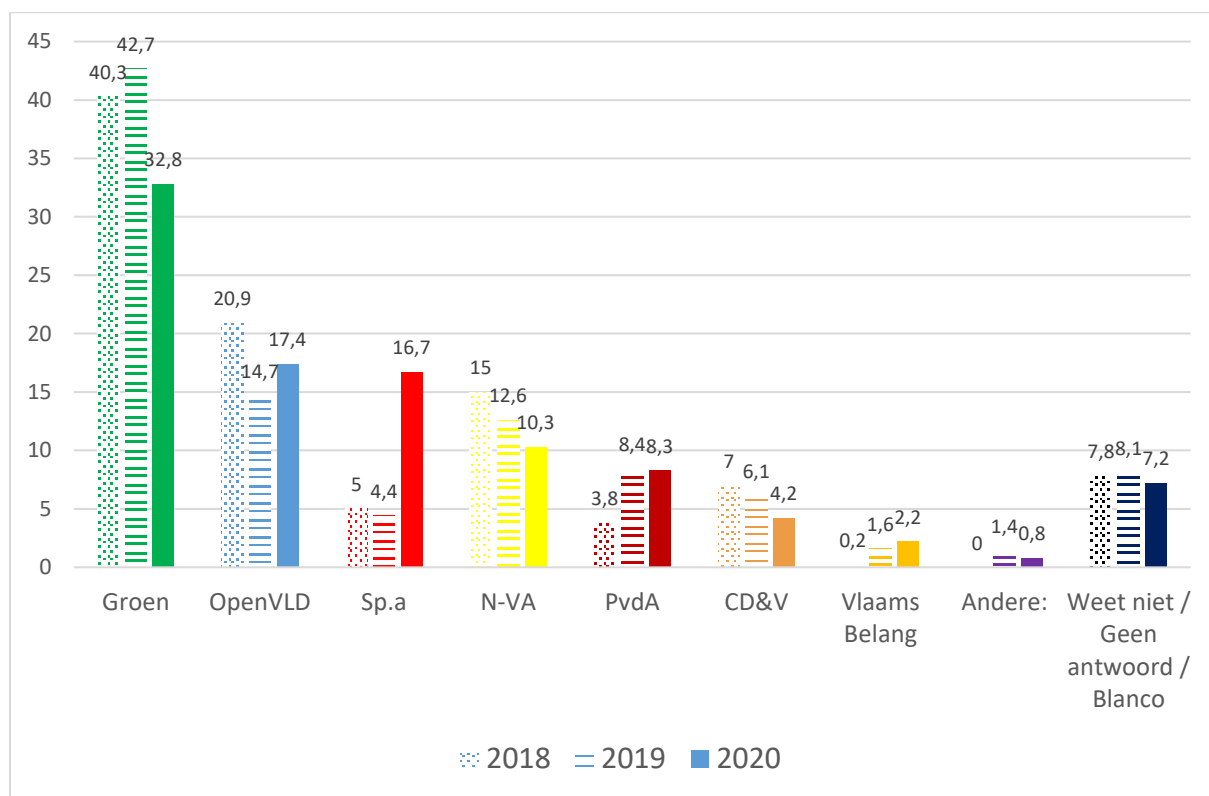
Figuur 4: Opinies over actuele thema's (2019, 2020)

5. Stemgedrag

We hebben in de drie bevragingen bij de studenten telkens ook gepeild naar hun stemgedrag voor de Kamer van Volksvertegenwoordigers.

Figuur 5: Stemgedrag voor Kamer van Volksvertegenwoordigers (2018, 2019, 2020)

Groen blijft de populairste partij bij onze studenten (gevolgd door OpenVLD), maar de partij laat wel van haar pluimen. Daar waar ze in 2018 en 2019 nog meer dan 40 % van de studenten kon bekoren, is dit nu gezakt tot net geen 33 %.

Sp.a daarentegen maakt een opvallende opwaartse beweging. De voorbije twee jaren was ze nog maar goed was voor een percentage van rond de 5% bij de studenten. Nu is dit verdrievoudigd naar bijna 17%. Het toegenomen belang dat studenten hechten aan sociale zekerheid en koopkracht (zie Figuur 3), twee thema's waar sp.a het eigenaarschap van claimt, kan aan deze toegenomen steun gelinkt worden. Daarnaast lijkt het er ook op dat de partijvernieuwing met nieuwe voorzitter Connor Rousseau de studenten wel aanspreekt.

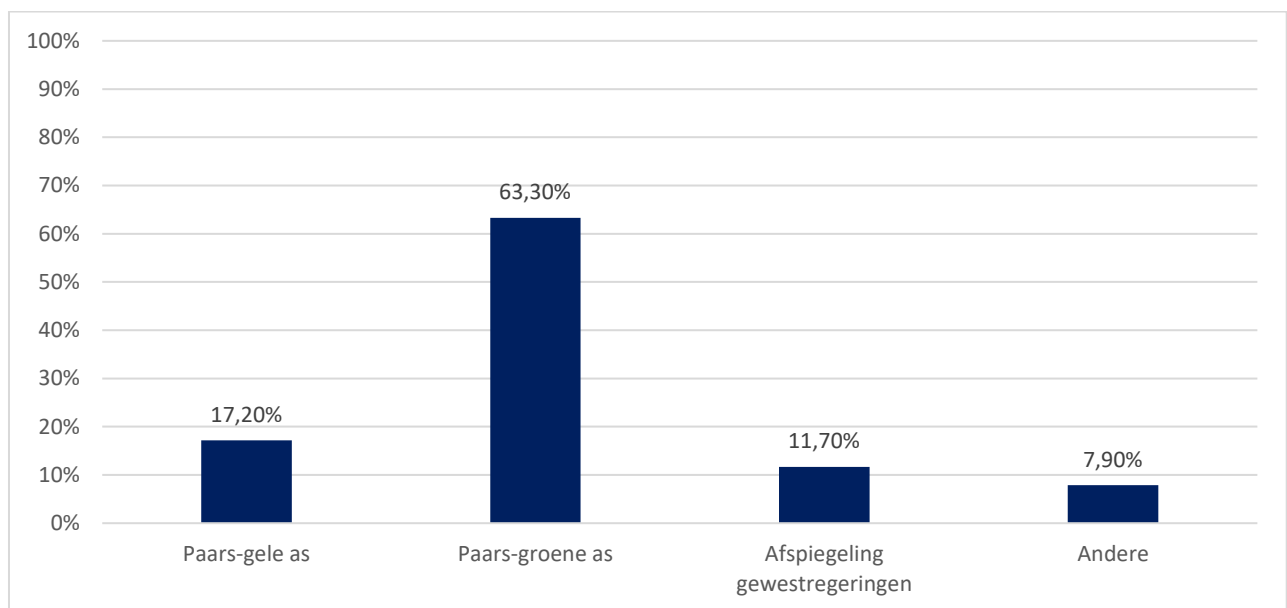
N-VA en CD&V kennen een lichte, maar graduele daling over de afgelopen jaren. PVDA blijft constant ten opzichte van 2018, en Vlaams Belang kent een lichte graduele stijging.

DEEL II: Regeringsvorming

1. Coalitievoorkeur federale regering

In de survey werden studenten bevraagd naar welke coalitie hun voorkeur zou wegdragen voor het vormen van de federale regering. De studenten konden kiezen uit een aantal opties, die we hieronder groeperen onder 'paars-gele as', 'paars-groene as', 'afspiegelingen van de gewestregeringen' en 'andere'.

Figuur 6: Voorkeurscoalitie voor de federale regering (2020)

Uit de bevraging blijkt heel duidelijk dat de studenten van de faculteit Politieke en Sociale Wetenschappen een federale regering verkiezen met een paars-groen motorblok. 63,3% verkiest een paars-groene variante boven een regering die rond een paars-gele as (dus met N-VA erbij) wordt geweven. Slechts 17,2% verkiest die laatste optie. Dat is een weerspiegeling van de partijvoorkeuren van de studenten (zie Figuur 5), maar is niet per se de coalitie die sp.a (de verrassing van deze bevraging) verkiest.

Binnen de vele paars-groene varianten is zuiver paars-groen het populairste (33,9%). Al beschikt die coalitie in de praktijk wellicht niet meer over een meerderheid van 76 zetels sinds de PS Kamerlid Emir Kir uit de partij zette. Vivaldi, een paars-groene constructie met CD&V die wel zeker over een meerderheid beschikt, is een stuk minder populair (21,5%). De aanhang van CD&V onder de studenten is dan ook zeer gering. Paars-groene constructies die door Défi (3,3%) of CDH (4,6%) worden ondersteut, genieten nauwelijks aanhang.

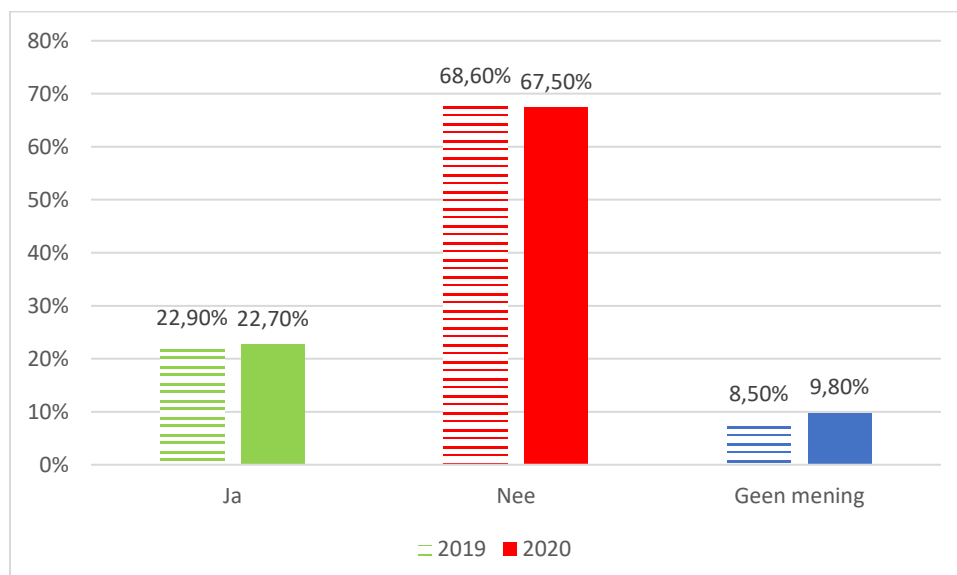
Een federale regering moet volgens de overgrote meerderheid van de studenten ook geen afspiegeling zijn van de deelstaatregeringen. Noch een regering die bestaat uit alle partijen van de Vlaamse en Waalse regering (4,9%) noch een regering die bestaat uit de partijen van de drie gewestregeringen (dus inclusief Brussel) (6,8%) is populair. Deze coalities kunnen samen slechts 11,7% van de studenten bekoren.

7,9% verkiest nog andere coalities die momenteel niet op tafel liggen. Die andere coalities omvatten coalities met partijen zoals PvdA en VB.

2. Regeringsvorming met Vlaams Belang

Studenten werd expliciet gevraagd of er een regering gevormd kan worden met het Vlaams Belang. Uit de resultaten in Figuur 7 blijkt dat 22,7% van de studenten geen bezwaar heeft tegen een regering met Vlaams Belang. Dat is geen significant verschil met 2019, zijnde de periode voor de laatste federale verkiezingen en dus de grote verkiezingsoverwinning van Vlaams Belang. De ontvangst van VB-voorzitter Tom Van Grieken op het koninklijk paleis en de regeringsonderhandelingen op Vlaams niveau waarbij ook het Vlaams Belang uitvoeriger dan ooit voordien bij werd betrokken, heeft het Vlaams Belang niet salonfähig gemaakt voor onze studenten.

Figuur 7: Houding ten opzichte van een regeringsvorming met het Vlaams Belang (2019, 2020)

3. Noodzaak van een Vlaamse meerderheid in de federale regering

In het verlengde van de coalitievoorkeur van onze studenten, vindt slechts een minderheid van de studenten dat de federale regering aan Nederlandstalige kant over een meerderheid moet beschikken: 27,5% vindt dat noodzakelijk, 63,7% niet. In die laatste groep vindt wel meer dan de helft dat het slechts om een klein tekort aan Nederlandstalige zetels mag gaan. Voor 30,3% van alle studenten speelt de Vlaamse meerderheid dan weer helemaal geen rol. Hoe groot het tekort aan 'Vlaamse' zetels ook is. Dat is een duidelijke en significante stijging tegenover 2019 toen slechts 19,6% dit helemaal geen probleem vond. Heel wat studenten die toen geen mening had over deze kwestie (wellicht omdat dit thema in de campagne onbesproken bleef) is wellicht in de groep studenten terecht gekomen die geen of weinig belang hecht aan een Vlaamse meerderheid.

Figuur 8: Houding ten opzichte van een Nederlandstalige meerderheid in de federale regering (2019, 2020)

